

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Irak

Situasjonen i Sinjar

1. desember 2023

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentesreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

This report covers the current situation in the district of Sinjar, in Northern Iraq, with particular attention to the area's Yazidi population. Following a brief presentation of the demographics of the area and the crisis of 2014, the report presents an overview of the various armed state and non-state actors exercising control in Sinjar. From there, the report provides a description of the security situation in the district as of November 2023. Finally, the report discusses the prospects for returning to their home district for the many Yazidis originally from Sinjar still in displacement.

Sammendrag

Temanotatet tar for seg situasjonen i Sinjar-distriktet nord i Irak, og mer spesifikt situasjonen for området's jesidibefolkning. Etter en kort presentasjon av området's demografi og krisen i 2014, gjennomgås hvilke væpnede statlige og ikke-statlige aktører som i dag er til stede og utøver kontroll i Sinjar. Temanotatet tar videre for seg sikkerhetssituasjonen i Sinjar per november 2023, samt utsiktene til retur de svært mange internt fordrevne jesidiene hjemhørende i distriktet.

Innhold

1	Innledning	6
2	Bakgrunn: kort om Sinjar, demografi og situasjonen før 2014	6
3	Sinjar i dag: hvem har kontrollen?	8
3.1	Hvor er de ulike aktørene til stede?	10
3.2	Folkemobiliseringsstyrkene	11
3.3	Konkurrerende administrasjoner og sjekkpunkter	12
3.4	Sinjar-avtalen	13
4	Sikkerhetssituasjonen i Sinjar	14
4.1	Tyrkia, PKK og YBS	16
4.2	Konflikt mellom irakiske styrker og YBS	17
4.3	Konflikt om ressurstilgang	18
5	Sinjars jesidibefolkning og mulighetene for retur	18
5.1	Manglende rekonstruksjon	20
5.2	Tilgang til kompensasjon, eiendomskonflikter	20
5.3	Tilgang til tjenester og inntektsgivende arbeid	21
5.4	Sikkerhetssituasjonen som en barriere mot retur	22
5.5	Begrensede intensjoner om retur	23
6	Referanser	24
6.1	Muntlige kilder	24
6.2	Skriftlige kilder	24

1 Innledning

Dette notatet tar for seg situasjonen i Sinjar per november 2023, og spesifikt forholdene for jesidier hjemhørende i distriktet. Temanotatet gir først en kort gjennomgang av distriktets demografi før 2014, og forholdene for jesidier i Sinjar og Irak for øvrig. Her beskrives også kort IS' angrep på distriktet og jesidiene i august 2014, av FNs etterforskere betegnet som folkemord (kapittel 2). IS' angrep drev nær alle jesidiene i distriktet på flukt, og de fleste av disse har ennå ikke vendt tilbake.

Kapittel 3 gir så en gjennomgang av hvilke aktører som deltok i frigjøringen av området, og hvilke som har forblitt i området og som i dag utøver kontroll. Som en del av dette, gjennomgås hvilke enheter tilknyttet folkemobiliseringsstyrkene som er til stede i distriktet. Videre diskuteres de administrative ordningene i området i dag, som konkurrerende administrasjoner og de problemene dette skaper både for de som har vendt tilbake til Sinjar, og de som fremdeles er fordrevne. Kapittelet tar også for seg Sinjar-avtalen inngått mellom myndighetene i Bagdad og Erbil i 2020. Kapittel 4 ser så på sikkerhetssituasjonen i distriktet, herunder hvilke aktører og hvilke konfliktlinjer som er aktuelle. Kapittel 5 omhandler returner for jesidier som har flyktet fra distriktet, herunder hvilke forhold som så langt har ført til at relativt få har vendt tilbake.

Temanotatet er basert på åpent tilgjengelige kilder, først og fremst rapporter fra internasjonale organisasjoner og aktører som er til stede i Sinjar og blant internt fordrevne jesidier i Kurdistanregionen nord i Irak (KRI). FN-organisasjonene IOM, UNDP og UN Habitat er viktige kilder, ikke minst førstnevnte som har gjennomført omfattende undersøkelser blant internt fordrevne og personer som har returnert til Sinjar. Tilsvarende er humanitære organisasjoner sentrale, som for eksempel Flyktninghjelpen, som også har gjennomført undersøkelser blant Sinjars befolkning. Tenketanker, forskningsinstitutter og menneskerettighetsorganisasjoner utgjør andre viktige kilder. I notatet refereres det også til en lokal, humanitær organisasjon Landinfo intervjuet i Erbil i april 2022. Organisasjonen holdes anonym, grunnet sensitiviteten i dette og andre spørsmål den dekker.

2 Bakgrunn: kort om Sinjar, demografi og situasjonen før 2014

Sinjar-distriktet ligger helt vest i Ninewa-provinsen, mot grensen til Syria. Ellers grenser Sinjar mot distriktene Telafar i nord, al-Baaj i sør og al-Hatra i øst. Distriktet består av tre underdistrikter: al-Shamal i nord, Markaz Sinjar sentralt og al-Qairawan i sør. OCHA publiserte i 2020 et referansekart for distriktet som er tilgjengelig [her](#).

Distriktet rommer Sinjar-fjellene, og utgjør sammen med Shikhan-distriktet øst i Ninewa-provinsen kjerneområdene for Iraks jesidibefolkning. Det klare flertallet av jesidiene i Irak bodde frem til 2014 i Sinjar-distriktet (UNHCR 2005, s. 6; IOM 2019c, s. 7). Samtidig er også distriktet hjem for arabere, kurdere, turkmenere og kristne (UN Habitat 2020, s. 19).

Anslag over antall jesidier som bodde i Sinjar før IS' angrep i 2014 varierer noe. UNHCR skrev i en rapport fra 2005 at rundt 550 000 jesidier da bodde i Irak, hvorav omtrent 75 % i Sinjar-området, altså rundt 410 000 (UNHCR 2005, s. 6). UN Habitat skrev i en rapport fra 2020 at det totale innbyggertallet i distriktet før 2014 var 297 000, hvorav snaut 200 000 jesidier. Anslag over antall internt fordrevne fra distriktet etter 2014 antyder et høyere antall enn 200 000, som beskrevet nedenfor.

Jesidiene i Irak var utsatt for forfølgelse og undertrykking også før krisen i 2014, både i perioden etter den amerikansk-britiske invasjonen i 2003, og under det gamle Ba'ath-regimet. Fra midten av 1970-tallet førte Ba'ath-regimet en aggressiv arabiseringspolitikk i omstridte områder med en sammensatt befolkning nord i landet. Dette rammet i aller høyeste grad jesidibefolkningen i Sinjar, og fra 1974 ble opp mot 100 000 jesidier tvangsflyttet fra sine landsbyer til nye, statlige «kollektive landsbyer» i distriktet (UN Habitat 2015, s. 6). 137 landsbyer skal ha blitt tvangsfrflyttet og ødelagt, og de nye «kollektive landsbyene» ble bygget tre til fire mil unna de opprinnelige landsbyene (Savelsberg, Hajo & Dulz 2010, s. 103). Dette er en relevant del av konteksten for dagens situasjon, ikke minst fordi personer som ble tvangsflyttet ikke fikk registrere sin nye eiendom i eget navn. UN Habitat viser i sin rapport fra 2015 til at anslagsvis 250 000 jesidier i dag mangler dokumentasjon på sin eiendom (UN Habitat 2015, s. 11-12).

Sinjar er videre et av de 14 distriktene som utgjør de såkalte omstridte områdene i Irak, som både de føderale myndighetene i Bagdad og myndighetene i den autonome Kurdistanregionen (KRI) nord i landet gjør krav på (International Crisis Group 2022, s. 1). Under den amerikansk-britiske invasjonen i 2003 gikk kurdiske styrker tilhørende begge de to statsbærende, kurdiske partiene (KDP og PUK) inn i Sinjar sammen med amerikanske styrker, og tok de facto kontroll over området. KDP holdt så den militære kontrollen over området frem til 2014, og administrerte i praksis området fra Erbil (International Crisis Group 2018, s. 3-4). International Crisis Group skrev i en rapport fra 2018 at Duhok i denne perioden erstattet Mosul som nærmeste knutepunkt for innbyggerne i Sinjar (International Crisis Group 2018, s. 4).

3. august 2014 angrep den såkalte islamske staten, IS, Sinjar (Yazda 2022b, s. 9). De kurdiske styrkene i området, KDPs peshmerga, trakk seg ut (Kirkuk Now 2022; International Crisis Group 2022, s. 4), hvilket etterlot jesidibefolkningen til å møte IS alene. IS angrep jesidibefolkningen spesifikt, og drepte og kidnappet

flere tusen personer. UNITAD, FNs organ for å etterforske IS' forbrytelser i Irak og Syria, slo i 2021 fast at IS begikk folkemord mot jesidiene (UNSC 2021).

Hvor mange jesidier som ble drept og kidnappet er fremdeles noe uklart. En studie fra 2016 anslår at 2,5 % av jesidibefolkningen enten ble drept eller kidnappet, og at dette utgjør 3100 drepte og 6800 kidnappede (Cetorelli et al. 2017, s. 1). I en Reuters-artikkel fra 2017, siteres etterforskere tilknyttet FN på et noe høyere antall drepte, rundt 5000, et tall som også vises til i andre nyhetsartikler (Taylor 2017; Chalak 2023; Wright 2023). I en rapport fra 2019, fra generalsekretæren til FNs sikkerhetsråd, vises det til at 6417 jesidier ble kidnappet av IS (UNSC 2019, s. 7). Dette tallet benyttes også av en rekke andre kilder (se for eksempel Yazda 2022a, s. 3; Wright 2023).

Det er verdt å merke seg at UNITAD i mai 2023 rapporterte at de så langt i sitt arbeide har identifisert 2286 personer mistenkt for delaktighet i IS' angrep på jesidiene. Av disse er 188 «utenlandske borgere», altså ikke irakere (UNITAD 2023, s. 6). Hvorvidt dette reflekterer sammensettingen av IS-styrkene som stod bak overgrepene er uklart, men det er liten tvil om at svært mange irakere var delaktige, noe som må kunne antas å påvirke jesidibefolkningens følelse av trygghet i dag.

I ovennevnte rapport til sikkerhetsrådet fremgår det at 3083 jesidier fremdeles var savnet per februar 2019 (UNSC 2019, s. 7). I september 2022 skrev organisasjonen Yazda at 2763 jesidier per da var savnet (Yazda 2022a, s. 3). IOM oppga i en pressemelding fra februar 2023 at rundt 2700 jesidier fremdeles var savnet (IOM 2023c), et tall BBC fremdeles viste til i en artikkel fra juli 2023 (Wright 2023).

Svært mange jesidier ble drevet på flukt som følge av IS' angrep. Ulike kilder oppgir noe forskjellige tall, som igjen henger sammen med ulike anslag over befolkningen før 2014, som beskrevet innledningsvis. UN Habitat skrev i en rapport fra 2020 at 250 000 jesidier ble drevet på flukt i 2014, men skriver et annet sted i samme rapport at tallet kan være opptil 300 000 (UN Habitat 2020, s. 19, 15). IOM skrev i februar 2019 at 500 000 jesidier, «først og fremst fra Sinjar», var drevet på flukt per mars 2015 (IOM 2019c, s. 7). Samme organisasjon viste i 2021 til at 317 238 personer fra Sinjar-distriktet var eller hadde vært internt fordrevne som følge av konflikten i 2014 (IOM 2021b, s. 41). Det som i alle tilfeller synes klart er at alle eller nær alle jesidier fra Sinjar, og en betydelig del av distriktets befolkning for øvrig, ble tvunget til å forlate sine hjem i 2014.

3 Sinjar i dag: hvem har kontrollen?

Da IS angrep Sinjar 3. august 2014 og KDP-affilierte styrker trakk seg tilbake, flyktet de fleste jesidier som kunne til KRI (UN Habitat 2020, s. 15). Alle hadde

imidlertid ikke mulighet til å reise mot KRI umiddelbart, og over 50 000 jesidier skal ha søkt tilflukt i Sinjar-fjellene (Puttick 2022, s. 23). Disse befant seg raskt i en prekær situasjon uten mat, drikke og medisiner, og omringet av IS. Den 7. august gjennomførte amerikanske styrker sine første flydropp av forsyninger, og innledet dagen etter luftangrep mot IS, i det som skal bli begynnelsen på en langvarig operasjon og en bred, internasjonal koalisjon i kamp mot IS (BBC 2014).

Den 13. august gikk så styrker knyttet til PKK, det kurdiske arbeiderpartiet, inn i Sinjar. Mer presist dreide det seg om styrker fra YPG, en syrisk gruppe nært knyttet til PKK med base i nordøst-Syria, og styrker fra *Shengal Resistance Units* (Yekîneyên Berxwedana Şengalê, YBS), en nyopprettet styrke bestående av jesidier fra Irak og Syria, som også er nært knyttet til PKK. Disse lyktes i å åpne en korridor vestover til Syria som gjorde det mulig for de som hadde søkt tilflukt i fjellene å flykte, først til Syria og deretter til KRI (International Crisis Group 2018, s. 4-5; 2022, s. 3).

PKK anses av Tyrkia som en terrorgruppe. Tyrkia har siden 2015 gjennomført en rekke luft- og bakkeangrep mot gruppen, etter hvert også inne på irakisk territorium, og har også etablert baser i Irak som en del av sin kamp mot gruppen. Tyrkia gjør dette i forståelse med KDP, som anser PKK som en rival (Clingendael Institute 2019). Til tross for dette, gikk KDP-affilierte styrker sammen med YPG og YBS i november 2015 inn i Sinjar fra nord, og gjenvant med amerikansk luftstøtte kontrollen over Sinjar by. Styrkene stoppet ved hovedveien til Syria (hovedvei 47) som går sør for Sinjar by, og Sinjar-distriktet sør for dette forble under IS-kontroll frem til 2017. KDP tok kontroll over de nordøstlige delene av de frigjorte områdene, mens de PKK-affilierte styrkene tok kontroll over de nordvestlige delene. Forholdet mellom de to partene var anspent, og trefninger fant sted, noe som begrenset antall returer til området (International Crisis Group 2018, s. 5; 2022, s. 4).

I mai 2017 rykket så Iran-nære grupper tilhørende folkemobiliseringsstyrkene (kjent under forkortelsen PMF eller PMU) vestover fra Mosul, og inn i Sinjar. Disse inkluderte grupper bestående av jesidier, herunder «Lalish-brigaden/bataljonen» (*Fawj Lalish*), flere steder referert til som folkemobiliseringsstyrkenes 36. brigade (International Crisis Group 2018, s. 9; Knights, Malik & Al-Tamimi 2020, s. 206).

I oktober 2017 rykket så folkemobiliseringsstyrkene sammen med den irakiske hæren nordover i Sinjar. Den irakiske hæren og folkemobiliseringsstyrkene tok 16. og 17. oktober kontroll over betydelige deler av de såkalte omstridte områdene i ulike deler av Irak, som hadde vært under kurdisk kontroll. Dette kom som en reaksjon på de kurdiske selvstyremyndighetenes folkeavstemming om uavhengighet. I Sinjar trakk KDPs styrker seg ut av distriktet 17. oktober. Hæren

og folkemobiliseringsstyrkene rykket altså inn, men konfronterte ikke YBS, som ble værende (International Crisis Group 2018, s. 9-10; Puttick 2022, s. 24).

Til tross for at KDP trakk seg ut, var og er det fremdeles KDP-affilierte styrker til stede i distriktet. Dette dreier seg om Sinjar-kommandoen, en gruppe ledet av Qasim Shesho, som primært består av jesidier, og som støttes av KDP (International Crisis Group 2022, s. 6; Hawez 2021). Ifølge den anerkjente observatøren Abdulla Hawez er ytterligere en KDP-støttet gruppe bestående av jesidier aktiv i distriktet, nærmere bestemt *Protection force of Ezidkhan*, ledet av Qasim Sheshos nevø, Haider Shesho (Hawez 2021; se også Goran 2017).

Tilgjengelige kilder viser til at aktørene som var til stede i distriktet etter hendelsene i oktober 2017, fremdeles er til stede i dag. Dermed er det en rekke væpnede grupper/enheter som i dag er til stede og kontrollerer ulike deler av Sinjar:

- Den irakiske hæren.
- Irakisk politi og irakiske sikkerhetstjenester.
- Folkemobiliseringsstyrkene, herunder lokalt rekrutterte enheter, som beskrevet i punkt 3.2.
- Lokale jesidi-styrker nært knyttet til PKK, altså YBS og deres sikkerhetsstyrker (av noen kilder omtalt som spesialstyrker) Asayish Ezidkhan, samt en kvinnelig enhet kalt YJE.
- Enkelte kilder viser også til «lokale politistyrker» som er til stede i Sinjar og andre byer (The New Humanitarian 2022; Aziz 2020). Hawez viser på sin side til at dette dreier seg om Asayish Ezidkhan, altså YBS (Hawez 2021).
- Lokale jesidi-styrker nært knyttet til KDP, altså Sinjar-kommandoen og *Protection force of Ezidkhan*.
- For øvrig har tyrkiske styrker gjennomført luftangrep i Sinjar by og andre deler av distriktet, som beskrevet i punkt 4.1.

3.1 Hvor er de ulike aktørene til stede?

Informasjon om hvilke styrker som kontrollerer hvilke deler av Sinjar er noe mangelfull, men tilgjengelige kilder melder om følgende:

- Den irakiske hæren og føderalt politi er utplassert langs grensen til Syria, er til stede i Sinjar by og enkelte andre byer og landsbyer, og skal være til stede på sjekkpunkter på veiene inn til Sinjar (International Crisis Group 2018, s. 9-10; Hawez 2021; The New Humanitarian 2022).
- Folkemobiliseringsstyrkene er til stede langs deler av grensen mot Syria, på sjekkpunkter inn til Sinjar, på sjekkpunkter inne i Sinjar by og andre byer i området. Inne i Sinjar by og andre byer skal det dreie seg om lokale enheter

knyttet til folkemobiliseringsstyrkene, primært jesidi-baserte enheter (Hawez 2021, s. 9-10; The New Humanitarian 2022; Aziz 2020; International Crisis Group 2018).

- YBS, YJE og Asayish Ezidkhan er til stede i den vestlige delen av Sinjar-distriktet, både sør og nord for hovedveien til Syria. YBS har en betydelig tilstedeværelse i byen Khanasour nordvest i distriktet. Asayish Ezidkhan er videre til stede i Sinjar by, samt i nordøstlige deler av distriktet (Hawez 2021; International Crisis Group 2018, s. 10; The New Humanitarian 2022; Aziz 2020).
- Sinjar-kommandoen er til stede ved en jesidi-helligdom nord for Sinjar-fjellene og Sinjar by, Sharaf al-Din, samt ved byen Shananik nordøst i provinsen. Protection force of Ezidkhan er også til stede ved Shananik.

Dette er ikke en uttømmende liste over tilstedeværelsen til ulike grupper, og de nevnte gruppene kan være til stede også i andre områder enn de referert til her.

Abdulla Hawez har publisert et kart som skal vise utplassering av ulike styrker per 1. april 2021. Dette kartet reflekterer vel å merke ikke samtlige kilder referert til ovenfor. Kartet er tilgjengelig [her](#) (Hawez 2021).

3.2 Folkemobiliseringsstyrkene

Tilgjengelige kilder melder at det er Iran-nære enheter under folkemobiliseringsstyrkene som er til stede i Sinjar, samt mindre enheter rekruttert lokalt. Kildene angir ikke hvor i distriktet de ulike enhetene innen folkemobiliseringsstyrkene befinner seg, men oppgir at følgende er til stede i distriktet som helhet:

- Kata'ib al-Imam Ali, brigade 40 i folkemobiliseringsstyrkene. Gruppen skal være ledet av et tidligere medlem av Mahdi-hæren, og ha nære bånd til Den islamske bevegelsen i Irak, samt tidligere leder av Kata'ib Hizballah, nå avdøde Abu Mahdi al-Muhandis (Levitt & Smyth 2015; Knights, Malik & Al-Tamimi 2020, s. 207; Knights 2019, s. 3; Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 58; Smyth 2019).
- Al-Hussein-brigaden, brigade 53 i folkemobiliseringsstyrkene. Dette er en enhet som støttes av Kata'ib Hizballah og Badr-organisasjonen (Smyth 2019; Knights 2019, s. 3; Malik et al. 2022; Knights, Malik & Al-Tamimi 2020, s. 207).
- Lalish-bataljonen, også omtalt som Lalish-regimentet eller Lalish-brigaden. Denne skal være nært knyttet til al-Hussein-brigaden, og enkelte kilder angir den som en *del av* al-Hussein-brigaden. Består primært av jesidier rekruttert i Sinjar, oppgis av enkelte kilder å utgjøre brigade 36 i folkemobiliseringsstyrkene (Knights, Malik & Al-Tamimi 2020, s. 206; Hawez 2021; Dury-Agri, Kassim & Martin 2017, s. 58; International Crisis Group 2022, s. 8).

- Kocho-regimentet. Som Lalish-bataljonen skal dette være en enhet bestående av lokalt rekrutterte jesidier. Hvilken enhet i folkemobiliseringsstyrkene dette regimentet utgjør eller er underlagt, er uklart (Hawez 2021; International Crisis Group 2022, s. 8).
- Folkemobiliseringsstyrkenes 80. brigade. Dette skal være en enhet i folkemobiliseringsstyrkene opprettet i 2021, basert på medlemmer av YBS og Asayish Ezidkhan. PKK-affilierte YBS har med andre ord også nære forbindelser med Iran-nære grupper i folkemobiliseringsstyrkene (se også punkt 3.4 og 4.1). Brigaden skal romme minst 250 tidligere medlemmer av YBS, og ledes av en tidligere leder av Asayish Ezidkhan. Avisen Kirkuk Now meldte i april i år at opp til 3000 jesidier fra Sinjar skal rekrutteres til folkemobiliseringsstyrkene, men det er noe uklart om de skal gå inn i denne brigaden eller om det skal opprettes en ny (Kirkuk Now 2023; Malik et al. 2022; International Crisis Group 2022, s. 8).
- Abdulla Hawez viser til ytterligere to mindre, lokalt rekrutterte enheter i Sinjar: 4. regiment og 79. regiment, som også skal bestå av jesidier (Hawez 2021). International Crisis Group viser videre til en lokalt rekruttert enhet kjent som Arajia-bataljonen, bestående av lokalt rekrutterte sjaaarabere (International Crisis Group 2022, s. 8).

3.3 Konkurrerende administrasjoner og sjekkpunkter

De ulike aktørene som er til stede i Sinjar konkurrerer om kontroll og innflytelse, selv om enkelte også samarbeider. Denne konkurransen har tidvis ledet til voldelige sammenstøt, og til manglende rekonstruksjon, som beskrevet nedenfor. Den har videre ledet til at flere, konkurrerende strukturer har blitt etablert for å styre området. Dette har igjen skapt en rekke byråkratiske utfordringer for befolkningen som befinner seg i Sinjar i dag, og vært til hinder for retur for internt fordrevne som befinner seg utenfor distriktet.

Da IS angrep Sinjar i 2014, flyktet teknokrater i det offentlige byråkratiet til KRI (International Crisis Group 2018, s. 11). Da KDP igjen gikk inn i distriktet i 2015, opprettet man det som later til å ha vært en begrenset administrasjon i Sinouni, nord i distriktet, og ordføreren der fungerte som ordfører for Sinjar by. Da KDP trakk seg ut av Sinjar-distriktet i oktober 2017, fulgte så ordføreren og hans administrasjon med, og denne er i dag basert i Sumeil i Duhok-provinsen i KRI (International Crisis Group 2018, s. 10; Aziz 2020; HRW 2023b). Denne KDP-baserte administrasjonen støttes av myndighetene i Erbil, og er ifølge International Crisis Group også den administrasjonen som anses som legitim av myndighetene i Bagdad (International Crisis Group 2022, s. 5). Dette betyr at det er denne administrasjonen som kan utføre tjenester på vegne av offisielle myndigheter, som fører til at innbyggere i Sinjar må reise til Sumeil i Duhok dersom de har behov for å få utstedt ID-dokumenter, registrere livshendelser og lignende (International Crisis Group 2022, s. 5; HRW 2023b).

Videre etablerte YBS, YJE og Asayish Ezidkhan, gruppene som har nære bånd til både PKK og folkemobiliseringsstyrkene, det de omtaler som en lokal, demokratisk og autonom administrasjon i Sinjar (Aziz 2020; International Crisis Group 2022, s. 5). Denne administrasjonen skal ifølge HRW også ha arrangert valg av ordfører i Sinjar. Denne administrasjonen anerkjennes imidlertid ikke av myndighetene hverken i Bagdad eller Erbil, og har således svært begrenset makt (HRW 2023b). Dette betyr som beskrevet at innbyggere i Sinjar må reise til Duhok for å få utført en rekke offentlige tjenester. International Crisis Group skriver at det videre gjør at det meste av føderale midler som siden 2018 er satt av til gjenoppbygging av Sinjar forblir ubrukte (International Crisis Group 2022, s. 6).

Videre viser tilgjengelige kilder til en tredje ordfører i Sinjar (*Qaimaqam*, som omtrent tilsvarer en ordfører), som skal være utnevnt og støttet av folkemobiliseringsstyrkene. Heller ikke denne administrasjonen anerkjennes eller støttes av myndighetene i Bagdad og Erbil, og har dermed svært begrenset makt (International Crisis Group 2022, s. ii; Aziz 2020; Abouzeid 2018, s. 17).

Det er verdt å merke seg folkemobiliseringsstyrkenes rolle i denne situasjonen. De er formelt en del av Iraks væpnede styrker underlagt statsministeren som øverstkommanderende, og det er således nærliggende å anta at styrkene vil støtte opp om administrasjonen anerkjent av Bagdad. Samtidig støtter folkemobiliseringsstyrkene YBS, som har opprettet en egen administrasjon. Til tross for dette har altså folkemobiliseringsstyrkene selv utnevnt en tredje administrasjon.

De ulike styrkene som er til stede i Sinjar opererer en rekke sjekkpunkter, tidvis i samarbeid, tidvis hver for seg. Avisen Kirkuk Now skriver i en artikkel fra 2020 at personer som passerer sjekkpunktene, og eventuelt frakter med seg varer eller verdier, risikerer å måtte betale en «avgift» for å passere, også ved sjekkpunkter operert av folkemobiliseringsstyrkene. At enheter tilhørende folkemobiliseringsstyrkene setter opp sjekkpunkter og sikrer seg inntekter gjennom «skattlegging» ved disse, er en velkjent problemstilling fra andre deler av Irak (New Lines Institute 2021, s. 50).

3.4 Sinjar-avtalen

Den 9. oktober 2020 annonserte daværende statsminister Mustafa al-Kadhimi at myndighetene i Bagdad og Erbil hadde blitt enige om det som siden har blitt kjent som Sinjar-avtalen. Avtalen er inngått mellom den føderale regjeringen og KDP, det ene statsbærende kurdiske partiet med base i Erbil, og er ment å løse det administrative kaoset og sikkerhetsutfordringene i Sinjar. Dette skal igjen legge til rette for gjenoppbygging av distriktet, som kombinert med en bedret sikkerhetssituasjon skal muliggjøre retur for områdets innbyggere. Avtalen stipulerer at en lokal politistyrke skal rekrutteres, som sammen med irakiske

styrker og sikkerhetstjenester skal ivareta kontrollen i området. Alle andre styrker, altså både folkemobiliseringsstyrkene og YBS, skal trekkes ut av området. En komité nedsatt av myndighetene i Bagdad og Erbil i fellesskap skal utnevne en ny ordfører. En annen, felles komité skal distribuere \$ 18 millioner som i avtalen settes av til gjenoppbygging (HRW 2023b; Hawez 2021; International Crisis Group 2022, s. 12-13).

Avtalen er imidlertid så langt i liten grad implementert, og har blitt møtt med sterk kritikk fra en rekke aktører. Et element i kritikken er hvilke parter som var involvert i forhandlingen av avtalen, eller snarere hvilke som ble ekskludert. Fra kurdisk side er KDP part i avtalen, mens det andre, statsbærende partiet i KRI, PUK, er ekskludert. Iran er heller ikke part i avtalen, som har betydning gitt Irans innflytelse på væpnede grupper under folkemobiliseringsstyrkene. Mest alvorlig er dog at lokalbefolkningen i Sinjar hevder seg ekskludert, og jesidier tok ikke del i forhandlingene (International Crisis Group 2022, s. 14; Puttick 2022, s. 25). Mange jesidier er svært kritiske til KDP fordi deres styrker trakk seg ut i 2014, og fordi man frykter de vil «kurdifisere» området (International Crisis Group 2022, s. 4-5).

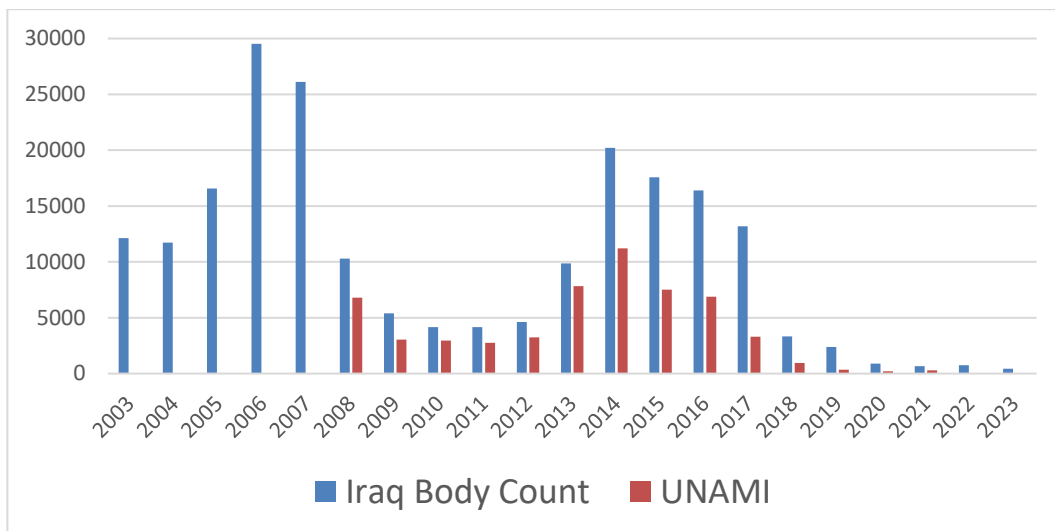
Avtalens krav om at alle væpnede aktører foruten den irakiske hæren og den lokale politistyrken skal trekkes ut av Sinjar pekes også på som problematisk: de fleste medlemmer av YBS og de lokalt rekrutterte enhetene i folkemobiliseringsstyrkene består nettopp av personer som hører hjemme i Sinjar, som ikke ønsker å forlate distriktet (Hawez 2021; Puttick 2022, s. 25). De Iran-nære enhetene i folkemobiliseringsstyrkene støtter på papiret avtalen, men har ifølge International Crisis Group ingen intensjon om å la den implementeres, da de ønsker å forbli i området (International Crisis Group 2022, s. 14).

Selv om avtalen gir Bagdad den mest prominente rollen i distriktet, tar den ikke opp det grunnleggende problemet om områdets fremtidige status. Sinjar forblir dermed omstridt, og både Bagdad og Erbil synes lite villige til å investere i gjenoppbygging før fremtidig status er avklart (Puttick 2022, s. 25). Bagdad og Erbil har ikke lyktes i å bli enige om en ny ordfører for Sinjar, og har heller ikke blitt enige om sammensettingen av komiteen som skal distribuere midler til rekonstruksjon (HRW 2023b).

4 Sikkerhetssituasjonen i Sinjar

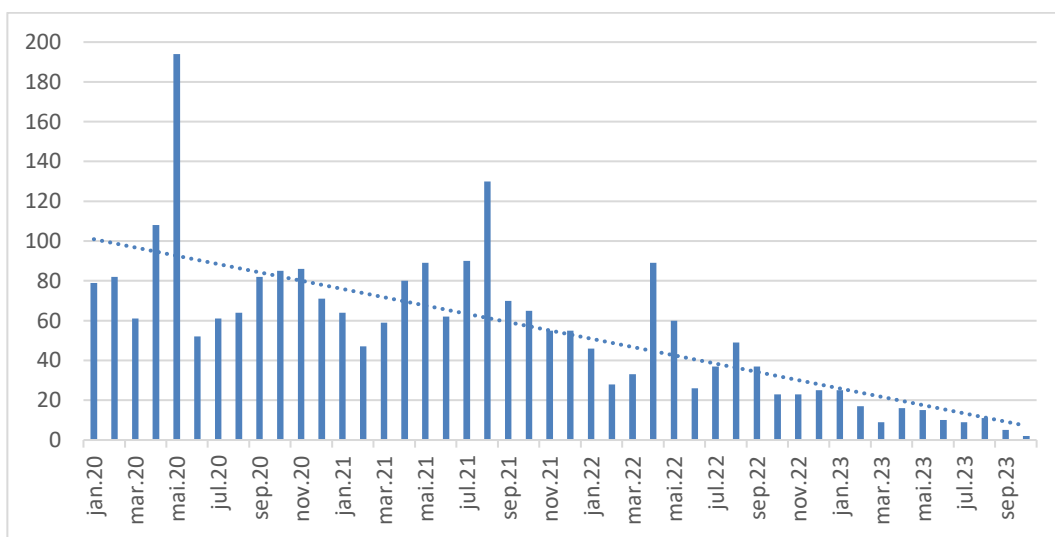
Sikkerhetssituasjonen i Irak har blitt langt bedre de senere årene, og er bedre enn på noe tidligere tidspunkt siden 2003 hva angår antall angrep og antall sivile, konfliktrelaterte dødsfall. Dette fremgår av grafen nedenfor, basert på tall fra FN-operasjonen i Irak, UNAMI, samt det anerkjente initiativet Iraq Body Count (IBC). Tallene fra UNAMI dekker dog ikke alle år. Videre er det viktig å merke

seg at dataene fra IBC etter februar 2017 kun er midlertidige tall («preliminary»). Trenden tallene viser er imidlertid svært tydelig¹:

Figur 1: Sivile konfliktrelaterede tapstall i Irak 2003 - 2023

IS utgjorde en betydelig trussel i Irak også i årene etter at gruppen ble territorielt beseiret i landet i 2017. Siden 2021 har imidlertid antall angrep utført av gruppen sunket kraftig:

Figur 2: IS-angrep januar 2020 - september 2023

¹ Grafen er som det fremgår av teksten basert på tall fra FN-operasjonen i Irak, UNAMI, samt det anerkjente initiativet Iraq Body Count (IBC). Alle tall fra IBC, samt informasjon om metoden bak innsamlingen av disse, er tilgjengelig på deres nettsider (Iraq Body Count u.å.).

I oktober 2023 utførte gruppen ifølge den anerkjente observatøren Joel Wing kun to angrep.² Wing beskriver gruppens kapasitet per november 2023 som følger (Wing 2023):

The group has largely disappeared in Iraq having failed to rebuild its manpower and networks. It is solely focused upon surviving which is why it is not carrying out attacks because it can't afford any losses [sic.].

Ifølge Wing har IS gjennomført kun tre angrep i Ninewa-provinsen siden sommeren 2023, som har resultert i minst én drept og en skadd. Ifølge FN-operasjonen i Irak, UNAMI, skal 27 sivile ha mistet livet i konfliktrelaterte dødsfall i Ninewa-provinsen mellom 1. august 2020 og 31. oktober 2021 (EUAA 2022, s. 172). Landinfo har ikke funnet nyere tall for sivile dødsfall spesifikt for Ninewa-provinsen og/eller Sinjar-distriktet.

De såkalte Iran-nære væpnede gruppene i Irak, herunder flere grupper som inngår i folkemobiliseringsstyrkene, gjenopptok 18. oktober sine angrep mot amerikanske mål i Irak og Syria. Dette som en reaksjon på krigen på Gazastripen. Ifølge The Washington Institute for Near East Policy har slike grupper per 21. november 2023 gjennomført 83 angrep mot amerikanske mål i Irak og Syria, samt mot Israel (Knights, Malik & al-Kaabi 2023). Angrepene gjennomføres med raketter og/eller droner. Angrepene er rettet mot amerikanske mål, og har ikke rammet Sinjar.

4.1 Tyrkia, PKK og YBS

Til tross for den bedre sikkerhetssituasjonen både i Irak som helhet og i Ninewa-provinsen spesifikt, fremstår situasjonen i Sinjar som uavklart, og til tider ustabil. Dette skyldes i hovedsak to forhold: tyrkiske luftangrep mot det Tyrkia hevder er PKK-mål og trefninger mellom irakiske styrker og lokale styrker tilknyttet YBS. Kampen om kontroll og innflytelse mellom de ulike væpnede gruppene som er til stede i distriktet, samt konflikt mellom ulike etnoreligiøse grupper om tilgang til boliger og tjenester, bidrar til ytterligere ustabilitet.

Tyrkia har siden 2017 gjennomført en rekke angrep mot det tyrkiske myndigheter omtaler som PKK-mål i Sinjar, primært gjennom luftangrep (The New Humanitarian 2022). Dette dreier seg typisk om angrep rettet mot fremtredende medlemmer av YBS, samt medlemmer av folkemobiliseringsstyrkenes 80. brigade (The New Humanitarian 2022; International Crisis Group 2022, s. 10), hvilket gjerne overlapper. I 2021 trappet Tyrkia opp angrepene, og angrep blant annet mål i Sinjar by, mål i Khanasour, hvor YBS har sin største tilstedeværelse, og et feltsykehus i landsbyen Skiniya (The New Humanitarian 2022; Zaman 2021; Al-

² Tallene i figur 2 er basert på månedlige sammenstillinger av antall angrep publisert på bloggen «Musings on Iraq», drevet av Joel Wing (Wing 2008 -).

Monitor 2021). Tyrkia gjennomførte nye angrep i 2022 (International Crisis Group 2022, s. 10-11).

Som en reaksjon på disse angrepene har flere rakettangrep rettet mot tyrkiske baser i Nord-Irak funnet sted. En gruppe kalt *Ahrar Sinjar (Free People of Sinjar)* har tatt på seg skylden for flere angrep som fant sted våren 2022 (International Crisis Group 2022, s. 11; Knights et al. 2022). Ifølge The Washington Institute for Near East Policy er Ahrar Sinjar en såkalt fasadegruppe, altså en front opprettet for å skjule hvem som reelt sett står bak angrepene. Samme kilde hevder gruppen har bånd til folkemobiliseringsstyrkene gjennom Lalish-bataljonen, al-Hussein-brigaden, samt 80. brigade, og gjennom dette også har bånd til YBS (Malik et al. 2022). Gruppen er således et eksempel på samarbeidet mellom grupper nært knyttet til PKK og Iran, et samarbeid International Crisis Group omtaler som «a marriage of convenience» basert på delte interesser (International Crisis Group 2022, s. 7-8). Konflikten har således en klar internasjonal dimensjon ikke bare gjennom Tyrkias direkte deltakelse, men også ved at Tyrkia og Iran, gjennom sine allierte, står på hver sin side.

4.2 Konflikt mellom irakiske styrker og YBS

Det er dog viktig å merke seg at folkemobiliseringsstyrkene ikke alltid handler i tråd med YBS' interesser. Eksempelvis så vi som beskrevet i punkt 3.3, at førstnevnte satte opp en egen administrasjon i Sinjar, til tross for at man hevder å støtte administrasjonen til YBS. Tilsvarende er enkelte av de mindre, lokalt rekrutterte enhetene folkemobiliseringsstyrkene har opprettet, ledet av politiske rivaler. International Crisis Group omtaler dette som en splitt-og-hersk-strategi. Formålet er å sikre at ingen andre parter blir sterke nok til å vinne kontroll på bekostning av folkemobiliseringsstyrkene (International Crisis Group 2022, s. 8). Dette har klare implikasjoner for sikkerhetssituasjonen i distriktet.

Sammenstøt mellom YBS og den irakiske hæren og/eller irakisk politi har funnet sted ved flere anledninger. International Crisis Group skriver følgende i sin rapport fra 2022 (International Crisis Group 2022, s. 17-18):

But federal authorities hardly have a monopoly on force. The main YBŞ headquarters in Khanasour remains outside federal control, and the relationship between the army and the YBŞ in the rest of the district is tense. For instance, on 12 January, YBŞ supporters tried to erect a statue of a commander killed in a Turkish airstrike in 2020, but federal forces did not let them. In response, YBŞ members attacked an army check point and the national security office in Sinjar town. Such skirmishes have been a regular occurrence for at least a year, especially around Sinjar town and in Sinuni sub-district, where YBŞ members and sympathisers are most active. Security forces have regularly prevented members of the YBŞ-installed self-

administration, and even civilians they perceive as YBŞ sympathisers, from passing through army checkpoints.

Svært alvorlige sammenstøt fant sted i slutten av april og begynnelsen av mai 2022. International Crisis Group skriver at kamper som resulterte i flere dødsfall fant sted i landsbyene Bab Shalo og Dukuri, samt i Sinouni by, og at kampene til dels fant sted i tett bebygde områder (International Crisis Group 2022, s. 17). Rapporter i media viser videre til sammenstøt i Sinjar by, som også skal ha ledet til dødsfall på begge sider (Al Jazeera 2022; The National 2022). Flere tusen jesidier skal på ny ha flyktet fra sine hjem som følge av sammenstøtene (The National 2022; International Crisis Group 2022, s. 17), ifølge Flyktningshjelpen så mange som 10 000 (NRC 2022b, s. 7).

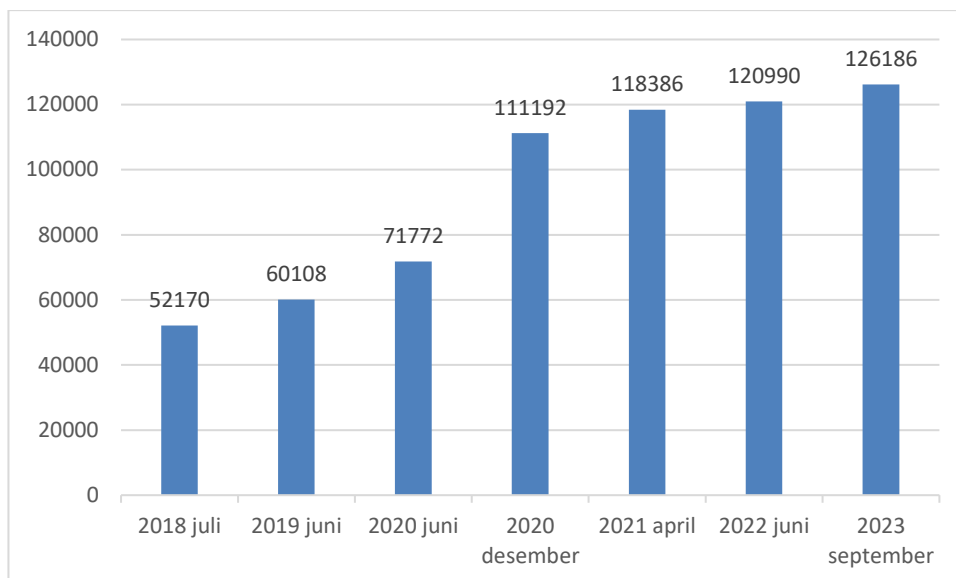
4.3 Konflikt om ressurstilgang

Videre meldte Flyktningshjelpen i mai 2022 at konflikt knyttet til tilgang til manglende ressurser også påvirker sikkerhetssituasjonen i distriktet negativt (NRC 2022a):

On top of continued escalations between armed groups, the lack of access to housing, land, and property rights poses significant barriers for displaced people, as the lack of habitable housing both inhibits return and puts pressure on social tensions in the heavily-damaged district. Both Arab and Yezidi communities referenced gunfire, detentions, and road closures as common incidents.

5 Sinjars jesidibefolkning og mulighetene for retur

Den internasjonale organisasjonen for migrasjon, IOM, skrev i august 2021 at Sinjar-distriktet da hadde en returrate på 35 %, hvilket utgjør en av de laveste ratene for alle distrikter i Irak (IOM 2021b, s. 41). Tall fra organisasjonen viser at denne trenden har vedvart, og at antallet returer til distriktet har ligget på et lavt, men relativt stabilt nivå siden 2018, med unntak av høsten 2020, da en betydelig økning fant sted (IOM 2018, 2019a, 2020a, b, 2021a, 2022a, 2023a):

Figur 3: Returer til Sinjar 2018 – 2023

IOM bekrefter i en rapport fra 2021 at høsten 2020 var perioden da flest returer til Sinjar fant sted (IOM 2021b, s. 42). Dette sammenfaller med tidsrommet da den irakiske regjeringen stengte alle gjenværende leire for internt fordrevne (foruten to) i de føderalt kontrollerte delene av Irak (HRW 2021). I en IOM-rapport fra 2019 fremkommer det at 7 % av internt fordrevne fra Sinjar som bor i leire befinner seg i al-Hamdaniyya-distriktet, 85 % i leire i KRI og 8 % i leire i «andre» områder (IOM 2019b, s. 45). I en tilsvarende rapport fra 2021 kommer det fram at 96 % av de fordrevne fra Sinjar som oppholder seg i leire befinner seg i KRI, og de resterende i «andre» områder (IOM 2021b, s. 41). Det meste av al-Hamdaniyya-distriktet har siden 2017 vært kontrollert av føderale myndigheter.

Hvorvidt dette betyr at økningen i returer høsten 2020 primært skyldtes føderale myndigheters beslutning om å stenge leirene for internt fordrevne er vanskelig å si, men det er nærliggende å anta at det i det minste var en medvirkende årsak. Et klart flertall av de som har returnert til Sinjar har oppholdt seg i KRI før returen (IOM 2023a), men dette henger også sammen med at de langt fleste av de som i utgangspunktet flyktet fra Sinjar reiste til KRI.

Mellom desember 2020 og september 2023 har kun 15 000 personer returnert til Sinjar, hvilket gir et månedlig snitt på drøyt 450 personer. Snittet var dog ifølge IOM noe høyere i 2023, og organisasjonen melder at 3973 personer skal ha returnert til Sinjar mellom 1. april og 10. oktober, primært fra leire i Duhok. Årsaken til returene skal imidlertid ikke være bedre forhold i Sinjar, men snarere forverrede forhold i Duhok. Ifølge rapporten var de tre viktigste årsakene til retur hatprat rettet mot jesidier (i Duhok), problemer knyttet til varig opphold i leire, samt ønske om å vende tilbake til familie og venner (IOM 2023b).

Som en følge av det lave antallet returer var ifølge IOM mer enn 200 000 jesidier fremdeles internt fordrevne per august 2022 (IOM 2022b). Flyktninghjelpen skrev

i mai 2022 at mer enn 2/3 av Sinjars innbyggere pre 2014 fremdeles er fordrevet fra sine hjem (NRC 2022b, s. 7). HRW skrev i mai 2023 at 200 000 personer tilhørende i Sinjar fremdeles var fordrevne «per 2023», og at dette inkluderer 85 % av jesidier tilhørende distriktet (HRW 2023a)

5.1 Manglende rekonstruksjon

Det er en rekke årsaker til at få jesidier vender tilbake til Sinjar. En viktig årsak er ødelagte hus og infrastruktur. Flyktningshjelpen skriver i en rapport fra mai 2022 at 64 % av internt fordrevne jesidier og sunniarabere fra Sinjar oppga kraftige skader (*heavily damaged*) på sine hjem, og mer enn 2/3 oppga boligmangel som en hovedkilde til sosiale spenninger og konflikt mellom fordrevne og returnerte (NRC 2022b, s. 7-8). Rapporten er basert på en spørreundersøkelse blant 1250 jesidier og 179 sunniarabere, alle fra Sinjar, og mange fremdeles internt fordrevne utenfor Sinjar.

De materielle ødeleggelsene som fulgte av IS' angrep og den påfølgende krigen i Sinjar var da også enorme. IOM skrev i 2022 at IS ødela mer enn 80 % av offentlig infrastruktur og mer enn 70 % av private hjem i Sinjar by og omkringliggende områder (IOM 2022b). Manglende rekonstruksjon i Sinjar er et stort problem. Gitt at hverken Bagdad eller Erbil anerkjenner den lokale administrasjonen som befinner seg i distriktet, og heller ikke klarer å enes om valg av ny ordfører eller sammensetting av komiteen som skal distribuere midler til rekonstruksjon, forblir midlene som settes av ubrukte (International Crisis Group 2022, s. 6; HRW 2023b).

5.2 Tilgang til kompensasjon, eiendomskonflikter

Et viktig element i denne sammenheng er spørsmålet om kompensasjon. Det irakiske parlamentet vedtok i 2021 en egen lov om overlevende jesidier, som blant annet fastslår at jesidier og personer tilhørende andre minoriteter som ble angrepet av IS har krav på kompensasjon. Videre har jesidier som har fått sine hus og eiendom ødelagt krav på kompensasjon i tråd med lov nr. 20 av 2009, som omhandler erstatning knyttet til blant annet krig. Svært få har imidlertid mottatt kompensasjon så langt. Ifølge HRW hadde kun 420 jesidikvinner mottatt kompensasjon i tråd med loven av 2021 per mai 2023 (HRW 2023a).

Tilsvarende skrev Flyktningshjelpen i sin rapport fra mai 2022 at selv om 40 % av de spurte kjente til kompensasjonsordningen, og 25 % hadde søkt kompensasjon siste tolv måneder, så hadde kun 0,5 % faktisk fått noe utbetalt. Flyktningshjelpen slår fast at (NRC 2022b, s. 14-15):

Property damage is a significant impediment to return as IDPs lack the means or resources to rebuild their homes, especially in light of limited

livelihood opportunities in displacement and the complexity and delays in compensation.

Et annet element i denne sammenheng er mange jesidiers mangel på dokumentasjon på egen eiendom, som beskrevet i kapittel 2. Ifølge Flyktningshjelpens rapport oppga 2 % av fordrevne jesidier å være involvert i konflikter knyttet til eierskap av eiendom/bolig. De væpnede gruppene som er til stede i distriktet utgjør også et stort problem i denne sammenheng: «12 percent of IDPs also report that they've lost their property— typically to seizure by a militia—and do not wish to reclaim it» (NRC 2022b, s. 13).

5.3 Tilgang til tjenester og inntektsgivende arbeid

Manglende tjenester utgjør en annen viktig årsak til at få vender tilbake. HRW skriver i en rapport fra mai 2023, basert på intervjuer med blant annet titalls fordrevne jesidier fra Sinjar, at mangel på tjenester ble trukket frem som en viktig årsak til manglende returer av samtlige organisasjonen snakket med, i tillegg til sikkerhetsproblemer og manglende kompensasjon fra staten (HRW 2023b). Ifølge rapporten er tilgangen til skolegang svært mangelfull i distriktet, og der det finnes operative skoler, mangler disse gjerne tilstrekkelig antall lærere. Tilgangen til helsetjenester er også begrenset og preget av mangel på personell. Skader på distriktets to sykehus gjør at kapasiteten er lav, og at komplekse tilfeller ofte må behandles utenfor distriktet. Tilgangen på strøm og vann er svært begrenset, og personer som har returnert rapporterer om at det kun er strøm tilgjengelig mellom to og ti timer per dag. 90 % av innbyggerne i distriktet er helt eller delvis avhengige av tilkjørt vann (HRW 2023b).

Mangel på inntektsgivende arbeid utgjør ytterligere en barriere for returer, selv om dette også er et stort problem blant internt fordrevne jesidier i KRI. En undersøkelse gjennomført av IOM i 2019 viste at rundt 20 % av returnerte jesidier var arbeidsledige og så etter arbeid, mot nær 50 % blant dem som fremdeles var fordrevne (IOM 2019c, s. 11). Samme undersøkelse viste at rundt 13 % av de som hadde returnert jobbet innen jordbruk og/eller med dyr (IOM 2019c, s. 11). I en rapport fra august 2022 skrev imidlertid IOM at 85 % av Sinjars befolkning livnærte seg innen primærnæringene før 2014. I samme rapport fremgår det at IS ødela jordbruksutstyr, kanaler, brønner og annet, for på den måten å ødelegge for fremtidig jordbruk (IOM 2022b). Hvorvidt det lave antallet sysselsatt i primærnæringen rapportert i 2019 skyldes endringer i dette eller at det først og fremst er andre yrkesgrupper som så langt har returnert, er ikke klart.

I en rapport fra 2021 beskriver IOM forholdene for de som har returnert ved 99 lokasjoner i Sinjar. I denne fremgår det at ved 24 lokasjoner har *ingen* av de returnerte funnet arbeid, ved 70 av lokasjonene har *noen* av de returnerte funnet arbeid og ved fem av lokasjonene har *alle* funnet arbeid (IOM 2021b, s. 42).

5.4 Sikkerhetssituasjonen som en barriere mot retur

En annen svært viktig årsak til manglende returer er sikkerhetssituasjonen i Sinjar, de mange væpnede gruppene som er til stede og de sikkerhetsmessige og administrative utfordringene dette skaper. Som beskrevet i kapittel 4, er det grunn til å tro at antall sivile, konfliktrelaterede dødsfall i Sinjar fremdeles er svært lavt. Samtidig finner væpnede sammenstøt sted, og to hovedlinjer i konflikten går mellom Tyrkia og YBS/PKK (og deres allierte i folkemobiliseringsstyrkene) og mellom irakiske styrker og YBS/PKK. Kraftige sammenstøt i mai 2022 sendte opp mot 10 000 personer på flukt. Undersøkelser viser at sikkerhetssituasjonen oppfattes som dårlig av fordrevne jesidier, og at dette er en viktig årsak til manglende returer (HRW 2023b). Flyktningshjelpen skriver følgende i sin rapport fra mai 2022 (NRC 2022b, s. 18-19):

Yezidi IDPs described significant concerns regarding the presence of armed forces and the lack of security in Sinjar. They described fears that armed actors would not protect them and that the clashes would continue to impact daily life, as evidenced by escalations between the Sinjar Resistance Units and the Iraqi Security Forces in May 2022.

(...)

For Yezidis and Sunni Arabs in displacement, inter-community tensions and security concerns over clashes between the armed actors active in Sinjar are central to the decision not to return, and outweigh considerations of HLP claims. IDPs reiterated that even though they owned property in Sinjar, perceptions of safety would always be the most important in the place that they considered their home.

Et viktig poeng i denne sammenheng er mange jesidiers manglende tillit til myndighetene i både Bagdad og Erbil, gitt hendelsene i 2014. International Crisis Group skriver at tilliten til væpnede grupper tilhørende folkemobiliseringsstyrkene også er lav (International Crisis Group 2022, s. 8). Som vi har sett, skaper disse gruppenes tilstedeværelse en rekke problemer for lokalbefolkningen gjennom «skattlegging» ved sjekkpunkter, og ved å beslaglegge privat eiendom.

Videre peker Flyktningshjelpen i sin rapport på manglende tillit mellom jesidier og andre grupper, og at dette skaper sosiale spenninger blant annet fordi sosiale strukturer som regulerte relasjoner gruppene imellom før 2014 har falt sammen (NRC 2022b, s. 8):

IDPs also described feeling unsafe because social structures that governed relationships between Sunni Arab and Yezidi communities have also ruptured, and many community leaders remain in displacement.

5.5 Begrensede intensjoner om retur

De vanskelige forholdene har gjort at en relativt liten andel av de som flyktet har returnert til Sinjar så langt, og de påvirker naturlig nok også intensjonene og retur hos de som fremdeles er fordrevne. I en undersøkelse fra 2019 fant IOM at kun 43 % av internt fordrevne jesidier hadde intensjoner om å vende tilbake til sine hjemsteder, og at 25 % ønsket å migrere ut av Irak (IOM 2019c, s. 6). I en undersøkelse fra 2021 fant samme organisasjon at 54 % av internt fordrevne familier fra Sinjar som befant seg utenfor leire i KRI ønsket å vende tilbake til sitt hjemdistrikt (IOM 2021b, s. 41). Representanter for en lokal, humanitær organisasjon sa i møte med Landinfo i Erbil i april 2022 at de forventer at mange jesidier ikke vil vende hjem, og at flyktningeleirene i Duhok vil bli permanente strukturer (Kilde 1-B 2022).

6 Referanser

6.1 Muntlige kilder

Kilde 1-B (2022). Anonym humanitær kilde. Intervju i Erbil, 5. april.

6.2 Skriftlige kilder

Abouzeid, Rania (2018, 30. oktober). *When the weapons fall silent: Reconciliation in Sinjar after ISIS*. Berlin: European Council on Foreign Relations. Tilgjengelig fra https://ecfr.eu/publication/when_the_weapons_fall_silent_reconciliation_in_sinjar_after_isis/ [lastet ned 22. november 2023].

Al-Monitor (2021, 10. februar). Turkey escalates attacks against PKK rebels across northern Iraq. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/originals/2021/02/turkey-escalate-attacks-pkk-rebels-northern-iraq.html> [lastet ned 22. november 2023].

Al Jazeera (2022, 2. mai). Estimated 3,000 people flee armed clashes in northern Iraq. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2022/5/2/thousands-flee-after-clashes-erupt-in-iraqis-sinjar-2> [lastet ned 23. november 2023].

Aziz, Ammar (2020, 29. februar). In Sinjar, three administrations and five different security forces exist. *Kirkuk Now*. Tilgjengelig fra <https://kirkuknow.com/en/transition/37> [lastet ned 21. november 2023].

BBC (2014, 19. august). 10 days in Iraq: Aid drops, air-strikes and 200,000 new refugees. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-28761383> [lastet ned 20. november 2023].

Cetorelli, Valeria; Sasson, Isaac; Shabila, Nazar & Burnham, Gilbert (2017). Mortality and kidnapping estimates for the Yazidi population in the area of Mount Sinjar, Iraq, in August 2014: A retrospective household survey. *PLoS Med*, 14(5). Tilgjengelig fra <https://journals.plos.org/plosmedicine/article/file?id=10.1371/journal.pmed.1002297&type=pritable> [lastet ned 13. november 2023].

Chalak, Chenar (2023, 18. oktober). Yazidi genocide immortalized in memorial in Shingal. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/181020231> [lastet ned 13. november 2023].

Clingendael Institute (2019, 13. februar). *The Curious Incident of the Turkish Military Base in Shiladze*. Haag: Clingendael Institute. Tilgjengelig fra <https://www.clingendael.org/publication/curious-incident-turkish-military-base-shiladze> [lastet ned 20. november 2023].

Dury-Agri, Jessa Rose; Kassim, Omer & Martin, Patrick (2017, desember). *Iraqi Security Forces and Popular Mobilization Forces: Orders of Battle*. Washington D.C.: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Iraq%20-%2020ISF%20PMF%20Orders%20of%20Battle_0_0.pdf [lastet ned 10. november 2023].

EUAA, dvs. European Union Agency for Asylum (2022, januar). *Iraq. Security Situation*. Luxembourg: EUAA. Tilgjengelig fra https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2022-02/2022_02_COI_Report_Iraq_Security_Situation_EN.pdf [lastet ned 23. november 2023].

- Goran, Baxtiyar (2017, 3. september). Haider Shesho: Ezidkhan Units take orders from President Barzani, Peshmerga Ministry. *Kurdistan 24*. Tilgjengelig fra <https://www.kurdistan24.net/en/story/11006-Haider-Shesho:-Ezidkhan-Units-take-orders-from-President-Barzani,-Peshmerga-Ministry-> [lastet ned 21. november 2023].
- Hawez, Abdulla (2021, 1. april). The coming Sinjar war. *Notes from Kurdistan* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://abdullahawez.substack.com/p/the-coming-sinjar-war> [lastet ned 21. november 2023].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2021, 3. juni). *Iraq: Inadequate Plans for Camp Closures*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2021/06/03/iraq-inadequate-plans-camp-closures> [lastet ned 16. november 2023].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2023a, 9. mai). *Iraq: Compensation for ISIS Victims Too Little, Too Late*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2023/05/09/iraq-compensation-isis-victims-too-little-too-late#:~:text=The%20only%20Sinjaris%20to%20receive,Shabaks%2C%20who%20were%20specially%20killed%2C> [lastet ned 22. november 2023].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2023b, 6. juni). *Iraq: Political Infighting Blocking Reconstruction of Sinjar*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/news/2023/06/06/iraq-political-infighting-blocking-reconstruction-sinjar?fbclid=IwAR3R7waodzvwfpyS-R_3X_GRIrhAoPTppHqxQH87C2YZt1jUqI2MriDclxg [lastet ned 10. november 2023].
- International Crisis Group (2018, 20. februar). *Winning the Post-ISIS Battle for Iraq in Sinjar*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra [https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/183-winning-post-isis-battle-iraq-sinjar#:~:text=Though%20the%20Islamic%20State%20\(ISIS,displaced%20people%20to%20return%20home.](https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/183-winning-post-isis-battle-iraq-sinjar#:~:text=Though%20the%20Islamic%20State%20(ISIS,displaced%20people%20to%20return%20home.) [lastet ned 20. november 2023].
- International Crisis Group (2022, 31. mai). *Iraq: Stabilising the Contested District of Sinjar*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/iraq-stabilising-contested-district-sinjar#:~:text=What's%20new%3F,is%20only%20partly%20fulfilled%2C%20however.> [lastet ned 17. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2018). *Displacement Tracking Matrix (DTM) Dataset Round 100 Returnee Master List Date 31-7-2018*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/MasterList/Download/266?fileName=202031530386_Round100_Master_List_Returnee_2018_7_31_IOM_DTM.xlsx [lastet ned 16. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2019a). *Displacement Tracking Matrix (DTM) Dataset Round 110 Returnee Master List Date 30-6-2019*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/MasterList/Download/246?fileName=2020315378776_Round110_Master_List_Returnee_2019_6_30_IOM_DTM.xlsx [lastet ned 16. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2019b, april). *Protracted Displacement Study: An In-Depth Analysis of the Main Districts of Origin*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/files/DurableSolutions/20203244126462_IDP_Districts_of_Origin_Fact_sheets.pdf [lastet ned 16. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2019c, februar). *Understanding Ethnoreligious Groups in Iraq: Displacement and Return*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://publications.iom.int/system/files/pdf/understanding_ethno-religious_groups_in_iraq.pdf [lastet ned 17. november 2023].

- IOM, dvs. International Organization for Migration (2020a). *Displacement Tracking Matrix (DTM) Dataset Round 116 Returnee Master List Date 30-06-2020*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/MasterList/Download/364?fileName=202071019264_Round116_Master_List_Returnee_2020_06_15_IOM_DTM.xlsx [lastet ned 16. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2020b). *Displacement Tracking Matrix (DTM) Dataset Round 119 Returnee Master List Date 31-12-2020*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/MasterList/Download/2444?fileName=20211121443860_Round119_Master_List_Returnee_2020_12_31_IOM_DTM.xlsx [lastet ned 16. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2021a). *Displacement Tracking Matrix (DTM) Dataset Round 121 Returnee Master List Date 30-04-2021*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/MasterList/Download/3453?fileName=20215912859_Round121_Master_List_Returnee_2021_04_30_IOM_DTM.xlsx [lastet ned 17. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2021b, august). *Protracted Displacement in Iraq: District of Origin Profiles*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Iraq_Protracted_Displacement_in_Iraq_District_of_Origin_Profiles.pdf [lastet ned 16. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2022a). *Displacement Tracking Matrix (DTM) Dataset Round 126 Returnee Master List Date 30-06-2022*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/MasterList/Download/8606?fileName=2022718248771_Round126_Master_List_Returnee_2022_06_30_IOM_DTM.xlsx [lastet ned 17. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2022b, 4. august). *More Support Needed for Survivors of the Sinjar Massacre*. Genève: IOM. Tilgjengelig fra <https://www.iom.int/news/more-support-needed-survivors-sinjar-massacre> [lastet ned 10. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2023a). *Displacement Tracking Matrix (DTM) Dataset Round 130 Returnee Master List Date 31-08-2023*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/MasterList/Download/12819?fileName=20239192359291_Round130_Master_List_Returnee_2023_08_31_IOM_DTM.xlsx [lastet ned 16. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2023b, 15. oktober). *DTM Emergency Trackin: Arrivals in Sinjar and Al-Ba'aj Districts*. Bagdad: IOM. Tilgjengelig fra https://iraqdtm.iom.int/files/IDP-Movements/20231022214607_DTM_ET_Sinjar_Baaj_Movements_22_October_2023.pdf [lastet ned 23. november 2023].
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2023c, 13. februar). *Nadia's Initiative and IOM Iraq Break Ground on Cemetery and Memorial for Yazidi Genocide Victims*. Genève: IOM. Tilgjengelig fra <https://www.iom.int/news/nadias-initiative-and-iom-iraq-break-ground-cemetery-and-memorial-yazidi-genocide-victims> [lastet ned 20. november 2023].
- Iraq Body Count (u.å.). *Iraq Body Count*. London: Iraq Body Count. Tilgjengelig fra <https://www.iraqbodycount.org/> [lastet ned 30. november 2023].
- Kirkuk Now (2022, 23. februar). *They Are in Control. Kirkuk Now*. Tilgjengelig fra <https://www.kirkuknow.com/en/news/67580> [lastet ned 15. november 2023].

- Kirkuk Now (2023, 11. april). Shingal: PMF recruits locals for new brigade. *Kirkuk Now*. Tilgjengelig fra <https://www.kirkuknow.com/en/news/69353> [lastet ned 15. november 2023].
- Knights, Michael (2019). Iran's Expanding Militia Army in Iraq: The New Special Groups. *CTC Sentinel*, 12(7). Tilgjengelig fra <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2019/08/CTC-SENTINEL-072019.pdf> [lastet ned 10. november 2023].
- Knights, Michael; Malik, Hamdi & al-Kaabi, Amir (2023, 21. november 2023). *Tracking Anti-U.S. Strikes in Iraq and Syria During the Gaza Crisis*. Washington D.C.: Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/tracking-anti-us-strikes-iraq-and-syria-during-gaza-crisis> [lastet ned 22. november 2023].
- Knights, Michael; Malik, Hamdi & Al-Tamimi, Aymenn Jawad (2020, 23. mars). *Honored, Not Contained: The Future of Iraq's Popular Mobilization Forces*. Washington D.C.: Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/honored-not-contained-future-iraqs-popular-mobilization-forces> [lastet ned 11. august 2021].
- Knights, Michael; Malik, Hamdi; al-Zamani, Anwar & Almeida, Alex (2022, 26. mai). *Ahrar Sinjar: Militia Employment of the Yazidi Community*. Washington D.C.: Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/ahrar-sinjar-militia-employment-yazidi-community> [lastet ned 15. november 2023].
- Levitt, Matthew & Smyth, Phillip (2015, 5. januar). *Kataib al-Imam Ali: Portrait of an Iraqi Shiite Militant Group Fighting ISIS*. Washington D.C.: Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/kataib-al-imam-ali-portrait-iraqi-shiite-militant-group-fighting-isis> [lastet ned 21. november 2023].
- Malik, Hamdi; Knights, Michael; al-Zamani, Anwar & Almeida, Alex (2022, 8. juni). *Profile: Ahrar Sinjar*. Washington D.C.: Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/profile-ahrar-sinjar> [lastet ned 21. november 2023].
- The National (2022, 3. mai). Iraqi army and militias clash, forcing thousands of Yazidis to flee. *The National*. Tilgjengelig fra <https://www.thenationalnews.com/mena/2022/05/03/iraqi-army-and-militia-clashes-force-thousands-of-yazidis-to-flee/> [lastet ned 23. november 2023].
- The New Humanitarian (2022, 10. februar). In Iraq's Sinjar, Yazidi returns crawl to a halt amid fears of Turkish airstrikes. *The New Humanitarian*. Tilgjengelig fra <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2022/2/10/Iraq-Sinjar-Yazidi-returns-halt-Turkish-airstrikes> [lastet ned 15. november 2023].
- New Lines Institute (2021, mai). *A Thousand Hezbollah's: Iraq's Emerging Militia State*. Washington D.C.: New Lines Institute. Tilgjengelig fra <https://newlinesinstitute.org/wp-content/uploads/Shia-Militia-Briefing-Newlines-Institute-1.pdf> [lastet ned 11. august 2021].
- NRC, dvs. Norwegian Refugee Council (2022a, 18. mai). *Iraq: Conflict, destruction stopping displaced families from returning to Sinjar*. Oslo: NRC. Tilgjengelig fra <https://www.nrc.no/news/2022/may/iraq-conflict-destruction-stopping-displaced-families-from-returning-to-sinjar/> [lastet ned 23. november 2023].
- NRC, dvs. Norwegian Refugee Council (2022b, mai). *"Your house is your homeland" How Housing, Land, and Property Rights Impact Returns to Sinjar, Iraq*. Oslo: NRC. Tilgjengelig fra <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/your-house-is-your-homeland/your-house-is-your-homeland.pdf> [lastet ned 23. november 2023].

- OCHA, dvs. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2020). Sinjar District Reference Map 2020. Bagdad: OCHA. Tilgjengelig fra https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/sinjar_district_reference_map_2020.pdf [lastet ned 30. november 2023].
- Puttick, Miriam (2022, januar). *'They Are in Control': The rise of paramilitary forces and the security of minorities in Iraq's disputed territories*. London: Ceasefire Centre for Civilian Rights & Minority Rights Group. Tilgjengelig fra https://www.ceasefire.org/wp-content/uploads/2022/01/CFR_IraqMilitia_EN_May21.pdf [lastet ned 10. november 2023].
- Savelsberg, Eva ; Hajo, Siamend & Dulz, Irene (2010). Effectively Urbanized. Yazidis in the Collective Towns of Sheikhan and Sinjar. *Études rurales*, (186), 101-116. Tilgjengelig fra <https://www.jstor.org/stable/41403604> [lastet ned 17. november 2023].
- Smyth, Phillip (2019, 20. mai). *The Shia Militia Mapping Project*. Washington D.C.: Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/shia-militia-mapping-project> [lastet ned 21. november 2023].
- Taylor, Lin (2017, 9. mai). Nearly 10,000 Yazidis killed, kidnapped by Islamic State in 2014, study finds. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-yazidis-idUSKBN18527I> [lastet ned 13. november 2023].
- UN Habitat (2015, november). *Emerging Land Tenure Issues Among Displaced Yazidis from Sinjar, Iraq*. Nairobi: UN Habitat. Tilgjengelig fra https://unhabitat.org/sites/default/files/documents/2019-04/emerging_land_tenure_issues_among_displaced_yazidis_from_sinjar_iraq.pdf [lastet ned 17. november 2023].
- UN Habitat (2020). *Sinjar Urban Profile*. Nairobi: UN Habitat. Tilgjengelig fra https://unhabitat.org/sites/default/files/2021/03/sinjar_urban_profile_-_english_3.pdf [lastet ned 10. november 2023].
- UNHCR, dvs. United Nations High Commissioner for Refugees (2005, oktober). *Background Information on the Situation of Non-Muslim Religious Minorities in Iraq (October 2005)*. Berlin: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/pdfid/4371cf5b4.pdf> [lastet ned 10. november 2023].
- UNITAD, dvs. The United Nations Investigative Team to Promote Accountability for Crimes Committed by Da'esh/Islamic State in Iraq and the Levant (2023, 22. mai). *Tenth report of the Special Adviser and Head of the United Nations Investigative Team to Promote Accountability for Crimes Committed by Da'esh/Islamic State in Iraq and the Levant*. New York: United Nations Security Council. Tilgjengelig fra https://www.unitad.un.org/sites/www.unitad.un.org/files/general/unitad_10th_report_to_the_un_sc-eng.pdf [lastet ned 13. november 2023].
- UNSC, dvs. United Nations Security Council (2019, 1. februar). *Implementation of resolution 2421 (2018). Report of the Secretary-General*. New York: United Nations. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/attachments/61f9fe95-51ed-3648-85c9-c318ed8ecfbd/N1901857.pdf> [lastet ned 20. november 2023].
- UNSC, dvs. United Nations Security Council (2021, 10. mai). *ISIL/Da'esh Committed Genocide of Yazidi, War Crimes against Unarmed Cadets, Military Personnel in Iraq, Investigative Team Head Tells Security Council*. New York: United Nations. Tilgjengelig fra <https://press.un.org/en/2021/sc14514.doc.htm> [lastet ned 20. november 2023].
- Wing, Joel (2008 -). *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://musingsoniraq.blogspot.com/> [lastet ned 30. november 2023].

- Wing, Joel (2023, 6. november). Islamic State Disappearing In Iraq While Pro-Iran Groups Return To The Field. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://musingsoniraq.blogspot.com/2023/11/islamic-state-disappearing-in-iraq.html> [lastet ned 22. november 2023].
- Wright, Rachel (2023, 6. juli). Fighting to free the women and children enslaved by IS. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-66108078> [lastet ned 13. november 2023].
- Yazda (2022a, september). *The Unknown Fate of Missing Yazidis: 8 Years on and Still Waiting*. Duhok: Yazda. Tilgjengelig fra https://irp.cdn-website.com/16670504/files/uploaded/Yazda_Website_Publications_MissingPersonsReport_13102022_vf_EN.pdf [lastet ned 13. november 2023].
- Yazda (2022b, 21. september). *We cannot return. Part 1: Collapsed security threatens the future of Yazidis & minorities in Sinjar*. Duhok: Yazda. Tilgjengelig fra https://irp.cdn-website.com/16670504/files/uploaded/Yazda-ZP_Paper_S1P1_SinjarSecurity_22092022_vf_En.pdf [lastet ned 10. november 2023].
- Zaman, Amberin (2021, 18. august). Turkish airstrikes claim Yazidi lives in Iraq's Sinjar. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/originals/2021/08/turkish-airstrikes-claim-yazidi-lives-iraqs-sinjar> [lastet ned 22. november 2023].